

KISA BİR ARADAN SONRA...

Biz kadim bir millet ve büyük bir medeniyettik. Bizi biz yapan kültür değerlerine ve devlet-i ebet müddet inancına sahiptik. İnsan haklarının ve medeniyetin ne olduğunu batıya biz öğretmiştik. Batı, Orta Asya'dan çıkıp iki defa

M. Ali UZ

Viyana kapılarını zorladığımız hiçbir zaman unutup, hazmedemedi. Bu sebeple asırlar boyu Osmanlı'yı tarih sahnesinden silmek için her türlü ihanet ve melanete başvurdu. Osmanlı'nın tarih sahnesinden çekilişi ve Cumhuriyet'e geçişte büyük bir hercümerç yaşandı. Bizi biz yapan kültür değerlerimiz ihmal edildi. İmparatorluk dili kabile dili hâline getirildi. Bu dil zafiyeti büyük boyutlarda hâlâ devam ediyor. Aydın geçinenlerimiz öyle bir gaflet içerisindeydi ki içlerinden bazıları batı medeniyetine dâhil olabilmemiz için din değiştirmeyi bile teklif etti. Din ve vicdan hürriyetleri yıllarca ipotek altına alındı. Bu duygu ve düşünceler içerisinde dini hassasiyetimiz kayboldu. Kültür de-

ğerlerimizin yaşatılmasında büyük ihmal-ler dikkat çekiyordu. Birde Konya kadim ve tarihi şehirlerden olmasına rağmen tarihîlikle modernliği bir arada götüremedik. On on beş senedir yapılan yüksek binalar ve yıkılan tarihi ma-

haller yüzünden toplumu ayakta tutan mahalle kültürümüz de yok oldu. Üst üste yaşadığımız askerî darbelerde ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel travmalara sebep oldu.

Öğrencilik yıllarımızdan beri devamlı okuyorum ve yazıyordum. Seksenli yıllardan sonra bir kültür eki çıkarmayı düşünmeye başladım. Bu düşünce 1998 yılında gerçekleşti. Akademik Sayfaları Konya Postası'nda çıkarmaya başladım. Çalışmalar sonunda Akademik Sayfalar bünyesinde çok değerli Konya tarihine ve kültürüne âşık bir kadro oluştu. Yirmi yılı aşan bir emekle bu günlere ulaşıldı.

Hayatın biteviye devam etmediği gibi yapılan çalışmalarda

aynı şekilde kesintiye uğraya biliyordu. Akademik Sayfalar da ilk inkıta 2000’li yılların başında oldu. Ekonomik ve sahip değışikliği sebebi ile iki yıl ara vermek mecburiyetinde kalmıştık. Daha sonra bu kültür ekimiz Mustafa Aslan Bey’in talebi üzerine Merhaba Gazetesi’nde devam etti. İkinci bir inkıta da yine ekonomik sebeplerle geçen yıl yaşandı. Bu durum beni son derece üzdü ve yirmi yaşlarında bir evladımı kaybetmiş gibi oldum. Böyle uzun süreli ve soluklu bir kültür eki Konya da değil, Türkiye’nin hiçbir yerinde çıkmamıştı. Akademik Sayfalar büyük bir boşluğu dolduruyor ve zaruri bir ihtiyaca cevap veriyordu. Yazar kadromuzdan çok değerli bir arkadaşımızın “Ben bundan sonra Konya tarihi ve kültürü ile ilgili araştırma yapmayacağım” sözüne bir arkadaşımızın niye yapmayacaksın sorusuna “Artık Akademik Sayfalar gibi yazarlarımı neşrecek bir yayın or-

ganı yok” cevabı beni son derece duygulandırmıştı.

İnkıtalar sebebi ile yazdığım iki, “Arz-ı veda” yazısının birinde “Mevlâ görelim neyler / Neylerse güzel eyler” demiştim. Allah bir imkân yaratıp Akademik Sayfalar’ın yeniden neşrine sebep oldu. Akademik Sayfalar bu güne kadar birçok kitabın çıkarılmasına kaynaklık ettiği gibi, bundan sonra da bu neşriyatın devam edeceği muhakkaktır. Akademik Sayfalar’ın yeniden devamı hem yazı kadromuzu hem de okuyucularımızı son derece mutlu etti. Kaldığımız yerden Konya tarihine ve kültürüne hizmete devam diyor, başta Karatay Belediye başkanı Hasan Kılca Bey olmak üzere Akademik Sayfalar’ın neşrine destek veren herkese şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Özetle; Kültür başta, din, dil ve tarih şuuru gibi bütün milli ve manevi değerlerin tamamı de-

mektir. Bugün siyasî, içtimaî, iktisadî çalkantıların özellikle beka meselesinin esas sebebi kültürü ihmalinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple başta devlet olmak üzere herkes kültürümüze sahip çıkmak mecburiyetindedir. Aksi halde toplum olarak ayakta kalmamız mümkün olmaz.

Selam ve dua ile...

YAZAR KADROMUZ

Akademik Sayfalar'ın neşrine başladığımız ilk yıllardan itibaren yazı kadromuz, Prof. Dr Saim Sakaoğlu, Prof. Dr Haşim Karpuz, Prof. Dr Yusuf Küçükdağ, Prof. Dr Sedat Temur, Prof. Dr Ali Berat Alptekin, Prof. Dr Canser Arabacı, Dr. Yakup Şafak, Dr. Hasan Özönder, Dr. Kamil Uğurlu, Dr. A. Nuri Sezer, Bekir Şahin, Ahmet Kuş, İbrahim Dıvarcı, Ali Işık, Mustafa Sinan Ümit, İhsan Kayseri, Nail Bülbül, Hasan Yaşar, Seyit Küçükbezirci ve Sabri Doğan'dan oluşuyordu. Bu kadrodan birkaç dostumuz vefat

etti. Bunları rahmet ve minnet ile anıyorum. Bir kaçı da yazmaz oldu. Diğer yazı kadromuz bugüne kadar devam etti.

Av. Serdar Ceylan, Dr. Hüseyin Öksüz, Halit Güler, Ahmet Çelik, Derya Karakaya ve Muhammet Doğan gibi aramıza katılan değerli dostlarımız oldu. Bunların dışında yazı yazan arkadaşlarımızda bulunuyordu. Akademik Sayfalar'ımız Konya kültür ve tarihine ışık tutacak herkese açıktır. Bu tutumumuz bundan sonrada aynı şekilde devam edecektir. Özellikle gençlerimizi aramızda görmeyi arzu ediyoruz. Yeni yazarlar okuyarak ve yazarak yetişir. Yeni araştırmacı yazarlara çok ihtiyacımız var.

Düzenli çıkmadığı ve ara verdiğimiz için tamamlayamadığımız 18. cildi önümüzdeki birkaç ay içerisinde tamamlayacak 19.cilde de inşallah 2020 yılı Ocak ayında başlayacağız.

Gayret bizden, tevfik Allah'tan.

Prof. Dr. Saim
SAKAOĞLU

HATIRLAYABİLDİKLERİM: YEDİ(*)

GÖZÜNÜZ AYDINNN, SAİM SINIFTA KALDI! PROF. DR. SAİM SAKAOĞLU

Bir başarı haberi nasıl olur da bu başlık altında verilir, bilemiyorum. Ama verildi işte. Bu tür bir haberi verse verse beni sevmeyen biri veya ailemle arası iyi olmayan biri verebilir. Hatta bu işi ailemizi hiç tanımayan birisi aracı olarak kullanılarak da yapabilir. Bahane aramaya kalkışırsak saymakla bitmez. En iyisi ben bu işi, gerçek olayı biraz hikaye havasına büründürerek anlatmaya çalışayım.

Mehmet Bildirici benim ilkokul arkadaşım. Hakimiyeti Milliyet İlkokulu'nda tam beş yıl aynı sınıfta (A şubeleri), hem de aynı öğretilimde (Zekiye İzgi) okuduk (1946-1951). Yetmedi, orta okulu da, Konya Lisesi'nin orta kısmında yine birlikte okuduk (1951-1955). Evlerimiz de çok yakın... Ben Fahrünnisa Mahallesi'nin ana caddesi olan Çaybaşı Caddesi'nden Mehmetlerin evinin bağlı bulunduğu Ulurmak Mahallesi'nin belki tek caddesi olup Kadınlar Pazarı'nın önünden başlayıp kilometrelerce devam eden Ulurmak-Karaman Caddesi'ne çıkarım. Şehre doğru, yani caddenin sağ tarafına yönelsem ikinci kapı onların evine açılır. Kısacası evlerimizin arası 100 kadar ya var, ya yok.

Okul öncesinde Mehmet'le tanışmışlığımız yok. Onun kendi arkadaşları, benim kendi arka-

daşlarım var mahallelerimizde. Ama sonralardan öğrendiğime göre annemle annesi ve anneanesi tanışmışlar. Annem, Mehmet'in annesine göre daha yaşlı, anneannesine göre daha genç... Onların sülalesi *Haşimhocalar*, bizim sülalemiz ise *Sakaveliler* olarak biliniyor.

Ben ailemizin tekne kazıntısıyım, yani son çocuğu... Ağabeyim Hasan 1923, ablam Hayriye 1928 doğumlular. Ben ise ağabeyimden 16, ablamdan 11 yaş küçüğüm. Bizim evde bir de, ancak ölümünden sonra cici babaanne olduğunu öğrendiğim Safiye Hanım var ki beni çok seviyor. Kısacası ben evde üç nesil hanımın sıcak ilgisiyle büyüyen evin küçüğüyüm.

Mehmet'e gelince... O benim yaşıtım, aynı hafta içinde doğmuş sayılırız. Mehmet'in doğum tarihi 24 Şubat 1939. O, aileden birinin ölümünden 41 gün sonra doğmuş. Mehmet de bu tarih olaylarını dengeleyerek kendi doğum tarihini bulmuş.

Benim resmî kayıtlarda doğum tarihim 20 Mart 1939 olarak görülür. Oysa bu benim gerçek doğum tarihim değilmiş. Meğer Mehmet ile benim ebelerimiz aynı hanım imiş. O ebe hanım, hamile olan annelerimizi yoklamaya gelir, Mehmetler'den çıkar

(*) Bu yazı dizisinin bir önceki yazısı için bakınız: Akademik Sayfalar, 31 Ocak 2018, C. 18, S. 1, s. 4, 5.

bize uğrarmış. Mehmet'in bulunduğu tarihte onun doğum günü cuma oluyor. Benim dünyayı şereflelendirmem biraz gecikmiş ve günlerden salıya denk gelmiş. Yani, demek oluyor ki benim gerçek doğum tarihim 28 Şubat 1939...

O, ilerleyen yıllarda su yapıları üzerine güzel çalışmalar ortaya koymuş, konferanslar vermişti. İşte o alanının önemli bir eksikliğini dolduran kitabının künyesi: *Tarihi Su Yapıları / Konya, Karaman, Niğde, Aksaray, Yalvaç, Side, Mut, Silifke*, (Ankara 1994). Biz de bu güzel eseri üzerine küçük bir tanıtma yazısı kaleme almıştık: "Profesör Gözüyle / Mehmet Bildirici ve Eseri", *Yeni Konya*, 04 Mayıs 1994, s. 3

Sağ olsun, o da benim Çaybaşı Yazıları (Konya 2000 ve 2002) adlı kitabım üzerine bir yazı yayımlamıştı: *Konya Postası*, 28 Şubat 2001.

Mehmet'in kendisinden iki yaş kadar küçük bir erkek kardeşi var: Haşim Fehmi Bildirici. Yüksek öğrenimini İstanbul'da tamamlayıp makine mühendisi olmuştur. Benim orta 3'te bir yıl beklemeye kalmam, lise 2'de ise doğrudan sınıfta kalmam gibi sebeplerle Mehmet aldı başını, İstanbul'a gitti. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin ilgili fakültesini bitirerek inşaat yüksek mühendisi oldu. Ama benim Bildirici Ailesi'yle olan yakınlığım sürüp gitti. Evin annesi Nesibe Abla ki bizim evde *Nesibapla* diye söylenir, beni çok severdi. Konya'ya döndükten sonra, Lisemizin karşısındaki Yonca Apartmanı'nda ölünceye kadar sık sık ziyaretine giderdim. Okuryazar değildi. Ben Mehmet'in mektuplarını

Hâkimiyeti Milliye İlkokulu.

okur, ona cevap yazardım. Sonradan okuyup yazmayı öğrendi. Tabii Haşim de büyüyüp gelişmişti, onunla da arkadaşlığımız başladı. Hiç unutmadığım bir özelliği var. Bir akşam sonu birkaç kişi birleşip Haşim'e saz öğretecek bir ustanın evine gitmiştik. Yetişme çağında kahramanlık romanları okurdu, zamanla okuduğu kitapların türleri de değişti.

Benim lise sonda öğrenci olduğum yıllarda o belki de Erkek Sanat Enstitüsü'nün birinci sınıfında idi. Bölümünü hatırlamıyorum. Biz liseliler çoğunluğu sözlü olmak üzere neredeyse gün aşırı sınavlara giriyoruz. Hatırladığım bazı notlarımı aktarıveriyim: Felsefe grubu, sanat tarihi ve millî güvenlik 10 almışım. Türkçe kompozisyon ise 9... Ne yazık ki edebiyattan sadece 6 (yazıyla altı) almışım. Ayrıca bir dersim daha 6... 5'im yok, geri kalanlar 7, 8 ve dokuz...

Okulumuzun kapı görevlisi Hasan Amca'nın kulübesine asılan toplu sonuçları bakmaya pek çok gelen olurdu. Bunlar arasında aileleri, eski yılların mezunlarını, arkadaşlarımızı sayabiliriz. Ancak toplu sonuçların asılacağı

gün ve saat belli değildir. Son sınavın yapılmasından sonra her gün listelere asılabilir. Bir sabah bakarsınız ki listelerin ikisi boy göstermiş. Ertesi gün çalışma saatinin bitimine yakın bir başkası asılıvermiş. Ortaokul son sınıflar ile lise sonların hiç biri aynı anda ilan edilmez, müdürün imzasını alan liste doğruca kulübenin camına...

Bizim Haşim de, arkadaşlarıyla tur atmaya çıkmış... Anıt Alanı تنها mı تنها... Ara sınıflar çoktan gidecekleri yerlere gitmişler. O yıllarda ilçelerin tamamına yakınında lise olmadığı için Konya'da okuyorlar. Bir hatırlatma daha: Anadolu marka arabaların piyasaya sürülmesine en az daha altı yedi yıl var. Ortalık تنها mı تنها.

Haşim bisikletini kapının önüne koymuş, ben de oralar da oyalanıyorum. Çünkü her an listemiz asılıverir. Çünkü bütün evler bizlerden haber bekliyor. Hatta, 'Bizimki kaldı da onun için mi ilan edilmedi deyip duruyor' diyen veliler bile olabilir. Haşim'in ayağı uğurlu gelmiş olacak ki onun beklemede olduğu anda listemiz asılıverdi. Seksenden fazla adın yer aldığı upuzun listenin neredeyse ancak beşte birin karşısında *Bitirmişti* ibaresi yer alıyor. Sevinmeler, hayal kırıklıkları... Ben, listenin en sonlarındayım, bir fırsatını bulup biraz boyumun uzunluğundan yararlanarak ilgili satırlar yakalayabiliyorum. O

kutsal kelimeyi adımın karşısında görür görmez geri çekiliyorum, karşımda Haşim. Hemen ona müjdeyi veriyorum. Haşim kısa bir kutlamadan sonra bisikletine atlayıp gidiyor. Meğer gittiği yer bizim ev imiş. Bizimkilere müjdeyi verecekmış. Hangi hızla, hangi heyecanla o karmaşık yolları geçip bizim eve ulaştığını bilmiyorum. Bizim sokak kapısının kolunu kaldırıp kapıyı açıp hayatta (avluda) bulunanlara yüksek sesle müjdeyi veriyor:

"Gözünüz aydın, Saim sınıfta kaldı!"

O sırada evde annem var, babam var, ağabeyimin eşi var, cici ninem var... Herkes günlerdir benden güzel bir haber bekliyor. Bu nasıl bir haber! Hem 'Gözünüz aydın', hem de 'Saim sınıfta kaldı!' İlk şaşırın Haşim oluyor. O kendince güzel bir haber verdiğini sanıyor ama cümlesinin ikinci kısmının bir felaket haberi olduğunu hatırlayamıyor. Sonradan anlatıyor:

"Yav Saimciğim, vallahi de billahi de ben 'Saim okulu bitirdi' diye kendimi şartlandırmıştım. Nasıl oldu da öyle söyledim, anlayabilmiş değilim."

Neyse, bizim ev bir süre sonra haberin aslını aldı da rahatlatıverdi. Ben mi? Ben arkadaşlarımla kutlamalarını kabul edeceğim diye eve biraz geciktim. Hem, nasıl olsa Haşim bizi evi mutlu edecek haberi çoktan ulaştırmıştır bile!

(Erdemli, 22 Temmuz 2017)

KONYA'DA OSMANLI KİTABELERİ HAKKINDA BEŞ SORU BEŞ CEVAP

Ahmet ÇELİK

Aşağıda okuyacağınız makale Beyrut Sanayi Mektebi Müdürü **Osman Ferit** (Sağlam 1887-1958)⁽¹⁾ ile Müze-yi Hümayun Müdürü **Halil Ethem** (Eldem, 1861-1938) arasında cereyan eden ve Ağustos-Eylül 1917'de Donanma dergisinde yayınlanan Osmanlıca iki ayrı makaleden oluşmaktadır.

“Konya’da Osmanlı Kitabeleri” başlıklı makalesinde Beyrut Sanayi Mektebi müdürü Osman Ferit Bey, **“Konya’da bulunduğum sırada⁽²⁾ oradaki asar-ı Osmaniye (Osmanlı eserleri) kitabelerini zabt etmiş, buna dair bir de mecelle (dergi) vücuda getirmiştim”** demektedir.

Osman Ferit Bey, Konya’da yaptığı inceleme ve araştırmaları sırasında Osmanlı dönemi kitabelerinden Musalla’da bulunan **Şeyh Halili, Şeyh Şucaeddin Türbesi ile Mevlana Dergâhı avlusunda bulunan İbrahim Paşa, Hasan Paşa ve Sinan Paşa Türbelerinde** bulunan şahıs ve kitabeleri hakkında problem yaşamış ve bu konuda bilgi ve araştırması bulunan ve kitabeleri kaydeden Müzeyi Hümayun müdürü Halil Ethem beyden bilgi istiham etmektedir.⁽³⁾

“Konya Kitabeleri” adlı cevabı makalesinde ise Halil Ethem’in, Osman Ferid Bey’in Konya kitabeleri hakkındaki makalesinden geç haberi olduğundan ve bir de bunlara verilecek cevapları düşündüğünden geç cevap verdiğini ifa ederek: **“Filvaki (gerçek şu ki) Konya’ya olan müteaddit (sayısız) seyahatlerimde mezkûr (adı geçen) kitabeleri mükerreren (defalar-**

Halil Ethem (Eldem, 1861-1938)

(1) Bakınız: Siddık Ünalın-Hakan Öztürk, Osman Ferit Sağlam'ın Hayatı Ve Eserleri Üzerine Bir Değerlendirme, Fırat Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi Sayı: 13/1, Yıl: 2008, s.87-101.
(2) Osman Ferit beyin sözünü ettiği görev 8 Mayıs 1331 tarihinde Konya Sanayi Mektebi müdürlüğüdür.
(3) Osman Ferit beyin Halil Ethem'e gönderdiği mektubun orijinali Türk Tarih Kurumu yazmalar arşivi "Mektuplar, Osman Ferit Sağlam," Yer Nu: Y/0587"dedir.

zümü) ve meçhulat (belirsizlikler) için bazı istizhanda (açıklamada) bulunacağım. Cevap i'tası (vermek) lütfunda bulunursa hem bu muhibb-i kadiminiz (eski dostunuz), hem de saire erbab-ı tettebbuu (diğer araştırmacılara) müstefit (fayda) buyurmuş olursunuz.”

Halil Ethem: “Konya kitabelelerinden bazıları hakkında irat buyru lan es'ileye (sorulara) biraz geç mutali olduğum gibi bir müddet de verebileceğim cevabı düşünmek mecburiyetinde idim. Binaenaleyh bu teehhürden (gecikmeden) dolayı affınızı rica ederim. Filvaki Konya'ya olan müteaddit (birden çok) seyahatlerimde mezkûr (adı geçen)kitabeleri mükerreren (tekrar tekrar) görüp okumuştum. Ve sonrada bunlar için bir hayli tetkikatta (incelemede) bulundum. Maatteessüf kanaat-bahş (üzülerek belirtiyim ki) hiçbir netice istihsal (sonuç elde) edemedim. Bununla beraber hatıra ma gelen bazı şeyleri yazıyorum. Kusura bakmayınız, efendim.”

ŞEYH HALİLİ

Osman Ferit: “1. Konya'da Musalla denilen büyük kabristanda üstü kapalı Osmanlı tarzı mimarisinde zarif bir türbe⁽⁴⁾ vardır. Bu türbe bu gün asarı saire-i kadimeden ziyade düçar-ı tahrib olmaktadır. Sandukası falan kalmamış. **Bir takım cühelanın attığı taşlarla içerisi dolmak üzere.** Derununda turuk-u aliyeden birinin muarızı “**Siraceddin Urmevi**” isminde birinin medfun olduğu zehabı türbenin bu günkü hal-i harabisine vesile olmuş hâlbuki türbede “**Siraceddin**” değil “**Şeyh Halili**” isminde Osmanlı ricalinden bir zatın medfun bulunduğu kapısı üzerindeki kitabeden anlaşılmaktadır.

(4) Şeyh Halili Türbesi için bakınız: Konya İl Merkezi Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıkları Envanteri, s.942

Şeyh Halili Türbesi.

Kitabeyi şöyle zabt etmiş idim: “Şeyh Halili an rûh-ı kudsi, eflakin insü evveli aktabı / Mâh-ı muharrem çün ne de evveldi azm idi zatı ali cenabı / Hâk kıldı işâret buyurdu târih dü evliyâyı tahtu kubabı / Kubbenin oldu tarihi “ravza bahş” tarh it eyle hesabı”

Ebcet hesabıyla bu zatın 1007/1598 tarihinde vefat ettiği 1011/1602’de bu türbenin inşa edildiği anlaşılıyor. Acaba bu Şeyh Halili kimdir? Üzerine böyle muazzam türbe yapılacak kadar kadrü şanı tevkir edilen bu zat hakkındaki malumat-ı alileri (yüksek bilgileriniz) ne merkezdedir?”

Halil Ethem: “1. Pek doğru beyan buyrulduğu veçhile “**Siraceddin**” Türbesi tarz-ı mimarisine nazaran (mimari tarzına bakılarak) Selçukiler zamanında kalma olmayıp asar-ı Osmaniye’denir. Türbe kapısındaki kitabede ismi muharrer (yazılı) olan Şeyh Halili’nin kim olduğu anlaşılmalıdır.

Ancak üçüncü beytin ikinci mısraının altında rakamla 997/1588 tarihi yazılı olduğundan şeyhin bu sene Muharrem’in 19’unda vefat ettiği anlaşılıyor (9 Aralık 1588).

Son beytindeki 1011/1602 tarihi meş’ar (işaretli) ise de bu beytin ikinci mısraında “pencini tarh et eyle hesabı” denildiğinden türbenin tarihi inşası 1006/1598 olmak lazım gelir.

Türbe derununda gördüğüm merkadın (kabrin) baş tarafı mevcut ise de burada yalnız bir ayet-i kerime mahkuk (yazılı) bulunuyor.

Bu türbenin ahaliyi mahalliye tarafından (Selçuklu dönemi âlimlerinden) **Kadı Siraceddin** (v.682/1283)⁽⁵⁾e atf edilmesi batıl

(yanlış) bir fikre müstenit (dayanmış) olduğunda hiç şüphe yoktur.

Her halde muhafazaya şayan bir Osmanlı eser-i mimarisi olmakla kapı ve pencereleri kapatılarak hüs-nü muhafaza (iyi koruma) edilmesi ve bulunduğu şu hali perişanından kurtarılması lazımdır. Bu türbe hakkında ahiren “**Hamdizade Abdülkadir**” imzasıyla Konya’da münteşir “Türksözü” gazetesi-nin 27 Kanunevvel / Aralık 1334 / 1918 tarihli nüshasında intişar eden mucibi istifade bir makaleye müracaat edebilirsiniz.”⁽⁶⁾

ŞEYH ŞUCAEDDİN

Osman Ferit: “2.Yine Musalla kabristanında diğer bir türbe⁽⁷⁾ vardır. Bu türbenin resimde görüleceği veçhile tarzı inşası ve kubbesi bir şekli hususidir. Kapısı üstüne kitabe yazılmak üzere beyaz mermerden bir taş konulduğu halde nedense kitabe konulmamış. Türbenin içinde bir sanduka ve üzerinde metin bir sülüs hat ile atideki ibare menkuş (nakşedilmiş):

Cephede: Çün Şucaiddin bi-hakkı bâdâ cinân me’vâyı ev

Zahırda (sırtında): Târih-i nakli rûh ân dâr-ı behiştî bâ cây-ı ev

Beni bu türbeye isal eden (yönlendiren) Konya’da bu gibi asar-ı İslamiyenin (İslami eserlerin) müdekik ricalinden olduğunu söylediği halde yazılar arasında müsadif olmadığımsalına (benzerine) Süleyman Kanuni meskûkâtında tesadüf ettiğim nukuş-u Osmaniye fikri tasdikime mani olmuştu. Bilahare son mısraı tarih bil-hesap 940/1533 bulduk.

(6) Hamdizade Abdülkadir, “Kadı Siraceddin”, Türk Sözü, 27 Kanun-i evvel 1917, sayı:428/35, 7. Yıl; Ahmet Çelik, “Abdülkadir Erdoğan’ın Kadı Siraceddin Hakkında Bir Makalesi”, Merhaba Akademik Sayfalar, 20 Kasım 2013, S.30, s.479-480

(7) Şeyh Şucaeddin Türbesi için bakınız: Konya İl Merkezi Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıkları Envanteri, s.946

(5) Bakınız: Mustafa Çağrırcı, “Siraceddin Urmevi”, İslam Ansiklopedisi (TDV), c.37 s.262-263

Şeyh
Şucaeddin
Türbesi.

Acaba bu “**Şucaeddin**” kimdir? **Şeyh Halili** kadar mühim olduğunu ancak makarrı abidesinin ihtişamından anlayabildiğimiz bu zat hakkında nerede ve ne gibi malumat-ı tarihiye (tarihi bilgiler) bulabiliriz?

Halil Ethem: “2. Konya'nın ci-
het-i şimalisindeki (kuzeyindeki)
Musalla'da bulunan **Şucaeddin**
Türbesi derunundaki Selçuki tarzında mermer merkadın (kabirin) üzerinde görülen kıta, filvaki gayet nefis bir hat ile muharrerdir (yazılıdır). Yazılarının arasında mevzuu nukuş (nakışlar) Selçukiler zamanında hatta Araplar ve Bizanslılar zamanında dahi müstamel idi (kullanılıyordu). Kitabenin son mısraı “dani behişt ba cavi ev “ gibi okunu-

yor ki 790/1388 senesini irae eder (gösterir). Bu da **Karamanoğlu Alaaddin Halil ibn Mahmud**'un zamanına müsadiftir. Binaenaleyh bu bina Karaman Oğulları devrine aittir. Sahib-i türbenin (türbede şahsın) kim olduğunu öğrenemedim.”

İBRAHİM PAŞA

Osman Ferit. “Türbe-i cenabı Mevlana’nın bahçesinde bir takım müteferrik (çeşitli) kabirler var. Bunlardan birinin kapısı üzerindeki kitabeyi aynen nakl ediyorum:

(Birinci satır)-Amere haze’l-bina fi eyyamı devletihi **Sultan Süleyman Han ibn Sultan Selim Han** etala’llahu ümrehu bil-emni vel-eman destur.

(İkinci satır) el-Muazzam **İbrahim Paşa** el-mufahham edamallahu ikbalehu bi’n-niemi li-ravhı h-r-(m) el-merhum, eş-şehit, el-muhtaç ila rahmetillahi el-hamid, fi sene erbaine ve selasine ve tisa mie.

(Anlamı: Bu binayı Sultan Selim Han oğlu Sultan Süleyman Hanın –

İbrahim Paşa Türbesi.

Allah ömürlerini korkusuzluk ve emniyet içinde uzun eylesin-devletli günlerinde büyük vezir ve ulanmış olan İbrahim Paşa – Allah nimetlerle ikbalini uzun eylesin- tak tealanın rahmetine muhtaç şehit H-R. ruhu için 934/1527 yılında yaptı.)

Vaktiyle ma’tam (mutfak) olduğu rivayet edilen elyevm (şimdilerde) türbe-i şerifenin ambarlığı (depo) vazifesini ifa eden bu muazzam (büyük) bina hakkında ki mutalâ fazilanelerini (fikirlerinizi) almak isterim. **Mukbil İbrahim Paşa** tarafından 934/1527’de inşa ettirilen bu mat’am kimin namına yaptırılmıştır. Ve bu kimdir?

H-r’den sonraki (m) mim harfinin yeri görülmektedir. Taşın inşası hakkında bozulmuş olan (mim) harfi alçı ile yerine kondurulmuş. Şimdi her ne kadar alçı döşenmiş ise de yeri beyaz bir halde kalmıştır ki neticede (h-r-m) kelimesi pekâlâ okunmaktadır.”

Halil Ethem: “3. Dergâh-ı Hazreti Mevlana’nın müştemilatından olup veziriazam **Damat İbrahim Paşa** tarafından 934/1527’de inşa ettirilen kiler kapsının kitabesinde munderiç “**li ravhı harem eş-şehit ...**” sözleri halli müşkül bir mu-

ammadır. Harem kelimesinin parçası olan (mim) fil vaki düşmüş ve (ha) nın üzerinde nokta görülmediğinden (harem) değil belki (harm) gibi okumak lazımdır. Şu halde acaba İbrahim Paşa'nın burayı bir zevcesinin ruhu için mi yaptırdı? Fakat zevce manasına olarak "harem" tabiri kitabelerde görülmüş şey değildir. Bu kıssa bu kelimeyi buyurduğunuz gibi mesrur (sevinçli) ve müferreh (rahat) manasına ve "ravh" in sıfatı olarak "hurm" suretiyle mi kıraat etmek lazımdır? Bu ikinci şıkta ibare daha doğru bir mana ifade ederse de aradığımız şahıs hakkında bir şey söylemez?"⁽⁸⁾

HASAN PAŞA

Osman Ferit: "4.Yine bu sahadada mevcut olup elyevm türbe-i şerife depoluk etmekte olan Hasan Paşa Türbesi kapısındaki kitabe: Hasan Paşa edup rihlet cihandan/ İlmi kaldırdı milk cavidane/Dedi tarihi kuvvetin hatif gayb/ola canına cenneti aşıyan./ 981/1573. Bu zat hangi **Hasan Paşa**'dır?"

Hasan Paşa Türbesi, kitabe.

(8) Günümüzde bu türbe "Hürrem Paşa Türbesi" olarak tanınmaktadır. Türbede Kanuni devri yöneticilerinden Hacı Bey (v.961/1545) ve Hürrem Paşa'nın kabirleri mevcuttur. Hürrem Paşa ise Fatih Dönemi devlet adamlarından Beylerbeyi İskender Paşa (v.f.1506)'nın oğludur. Hürrem Paşa, 1517'de Konya Beylerbeyi oldu. Kanuni Süleyman devrinde çıkan "Baba Zünnun İsyanında" Kayseri Kurşunlu Boğazı'nda 20 Zilkade 933/15 Ağustos 1527'de yapılan savaşta şehit düşmüş cenazesi Konya'ya getirilmiştir. Türbe 1528'de Kanuni Sultan Süleyman'ın sadrazamlarından Damat İbrahim Paşa (v.1546) tarafından 1528'de yaptırılmıştır. Bakınız: M. Zeki Oral, "Hürrem Paşa Türbesi", Anıt, Yıl: 1, Sayı: 2, Konya, 1949, s.7-14

SİNAN PAŞA

5. Yine bu civarda ambar olarak kullanılan **Sinan Paşa Türbesi** kapısı üzerindeki kitabe:

Tarih-i vefat: Attı dünyadan Sinan Paşa güzâr/Hak yerin eylesün gülzar-ı cennet/Dedi bir eksikli tarihin anın/canına eylesün Allah rahmet/981/1573

Tarihu'l-benna: Sinan Paşa vurub canını azizi olub kuyi şehidane revane/O Yusuf sirte tarih ahsen mahal Sinan Paşa mısırı cinane. 982/1574

Bilemem ilk taşra memuriyetimin Konya'ya tesadüfiden midir nedir? Konya'yı Konyalıları maskudu re'sim (doğduğum öz memleketim) kadar severim. Buradaki asarın tetkiki kadar hayatımda beni telezzüz eden meşgale olmadı. Buna dair vücuda getirdiğim mecellenin (derginin) müteaddidden fazla hata alud olmasını gönlüm arzu etmediği cihetle müşkilatımın hallini zatı alî fazılanelerinden (değerli şahsınızdan)

Sinan Paşa Türbesi.

Fatma Hatun Türbesi.

bekliyorum. Kıymetkar vaktinizin biraz ziyana (kaybına) sebep olsa da böyle bir emr-i hayra (hayırlı işe) delalet dolayısıyla bunu esirgeme-yeceğinizi takdir ederek cevabı samimilerini intizar eylerim (bekledim) efendim.

Halil Ethem: “4. Herhâlde türbe-i şerifeye ait vakıfnameler ile vesaike saire (diğer belgeler) meyanında gerek bu mahal (yer) ve gerek 4 ve 5 rakamlarıyla işaret buyurulan dergâhın erzak deposu olarak istimal olunan (kullanılan) 971/1563 tarihli **Hasan Bey** Türbesi⁽⁹⁾’nin ve 981/1573 ve 982/1574 senelerini muhtevi **Sinan Paşa** türbesinin sahipleri hakkında malumat bulunmak lazım geldiğinden bunların taharri tetkik edilmesi pek ziyade istifadeyi mucip olur. Konya’da bu gibi

(9) M. Zeki oral, Hasan Paşa Türbesi, Anıt, Eylül 1949, sayı 8, s. 3-6

sahipleri bilinmeyen daha nice mebanî mevcuttur. Yazdığı makalelerden anlaşıldığına göre Konya’ya dair pek vasi malumatı tarihiyesi (geniş tarihi bilgisi) olan **Hamdizade Abdülkadir Bey** belki gerek zatı alileriniz ve gerek bu abd-i acizi bu mesail (problemler) hakkında tenvir etmek (bilgilendirme) lütfunda bulunurlar.”

FATMA HATUN

Mevlana Türbesi bahçesinde bu makalelerde geçmeyen bir türbe daha vardır ki bu türbe Karaman Beylerbeyi Kuyucu Murat Paşa’nın 994/1585’de vefat eden kızı Fatma Hatun adına yaptırılmıştır. Kitabesi şu şekildedir: Mîr-i mîrân Murat Pâşâ’nın / Kıldı bir duhteri hayfâ rihlet / Murg-ı ruhi olup uçmağa revân / Rahmet-i Hakk’a bulubdur vuslat / Ey Neccâmi göricek türbesini / Tab’ıma geldi o dem bir halet / Düşdi irüb feyz-i Huda târihi / Oldu merkume makâm-ı cennet /994.

Kaynaklar:

Ahmet Çelik, “Abdülkadir Erdoğan’ın Kadı Siraceddin Hakkında Bir Makalesi”, Merhaba Akademik Sayfalar, 20 Kasım 2013, S.30, s.479-480

Halil Ethem, Konya Kitabeleri, Donanma, 24 Eylül 1333/1917

Hamdizade Abdülkadir, “Kadı Siraceddin”, Türk Sözü, 27 Kanun-i evvel 1917, sayı:428/35, 7. Yıl.

M. Zeki Oral, “Hürrem Paşa Türbesi”, Anıt, Yıl: 1, Sayı: 2, Konya, 1949, s.7-14

Mustafa Çağrırcı, “Siraceddin Urmevi”, İslam Ansiklopedisi (TDV), c.37 s.262-263

Osman Ferid, Konya’da Osmanlı Kitabeleri, Donanma, 24 Eylül 1333/1917

Semavi Eyice, Eldem, Halil Ethem, İslam Ansiklopedisi (TDV) c. 11, s. 18-21

Sıddık Ünal-Hakan Öztürk, Osman Ferit Sağlam’ın Hayatı Ve Eserleri Üzerine Bir Değerlendirme, Fırat üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi yıl: 2008, sayı:13, s.87-101

Türk Tarih Kurumu Yazmalar Arşivi “Mektuplar, Osman Ferit Sağlam, Yer Nu: Y/0587.

BOLAY AİLESİ

Mehmet
Ali UZ

Önceki hafta Konya Aydınlar Ocağı Bolay ailesi ile ilgili bir toplantı tertip etmişti. Toplantıya aileden yazar Hüzeyme Yeşim Koçak, yine aileden akademisyenler Mustafa Arıkan ve Deniz Oktaç katıldılar. Güzel bir toplantı oldu.

Bolay ailesi Osmanlı Döneminde pek çok müderris yetiştirdiği gibi günümüzde de pek çok akademisyen, yazar ve fikir adamı yetiştirdi. Bolay ailesi Konya da en geniş ailelerden birisidir. Aile kız alıp verme suretiyle de pek çok tanınmış aile ile de akraba oldu.

Osmanlı Dönemine bir göz attığımızda aileden Büyük Hacı İsa (Abalı Hoca) efendi, oğlu Mehmet Hulusi Efendi, Hacı İsa Ruhi Bolay gibi pek çok müderris yetiştirmiştir. Büyük İsa Efendi ilk zamanlarında tasavvufa karşıdır. Bir gün Karaman da camide vaaz ederken öyle heyecanlı bir vaaz eder bu arada Bozkırlı Memiş Efendi'nin de aleyhinde bulunur. Bu sırada cami'nin kubbesi çöküverir. Abalı Hoca unvanı ile anılan hoca bundan sonra da "Kümbet Patlatan" unvanı ile de anılır. İsa Efendi o gece rüyasın-

da Memiş Efendi'yi görür. Memiş Efendi elinde bir makas olduğu hâlde "Abalı, senin dilin biraz uzadı, kesmek lazım" diyerek dilini kesmek ister. İsa Efendi dehşet içerisinde uyanır. Ertesi günü İsa Efendi, soluğu Memiş Efendi'nin yanında alır. Kendisinden özür diler. Bundan sonra vefatına kadar Memiş Efendi'nin halifeliğinde bulunur.

Oğlu Mehmet Hulusi Efendi de tanınmış müderrislerdendir. Aynı zaman da derin bir tarih bilgisine de sahiptir. Çayırbağı suyunun Konya ya getirilmesin de Çayırbağlılarla çıkan ihtilafı o çözer.

Mehmet Hulusi Bolay'ın oğlu Kadı Mehmet Emin Bolay 1884 yılında Bolay kölünde doğdu. Rüştüye ve medrese tahsillerinden sonra Mekteb-i Kudat'dan mezun oldu. Bir süre kadılık ve Cumhuriyet Döneminde de uzun yıllar avukatlık yaptı. İyi derecede Arapça ve Farsça biliyordu. Güçlü bir hitabeti vardı. Bu arada "İbret" isimli bir gazete çıkardı. Bu yüzden avukatlar arasın da "İbretçi" unvanı ile anıldı. 23 Ocak 1961 yılında vefat etti ve Musalla Mezarlığında metfun-

İsa Ruhi Bolay
(1297-1881 / 1374-1954)

Mehmet Hulusi Bolay
(1917-1977)

Galleci Osman Efendi (Osman
Oktaç Bey) (1311 / 1896- 1962)

dur.

Hacı İsa Ruhi Bolay da 1880 yılın da Konya da doğdu. Hacı İsa Ruhi Bolay son dönemlerde Tahir Büyükkörükçü gibi pek çok talebe yetiştirmiş ve Konya ilmine ve irfanına büyük hizmetlerde bulunmuştur.

Aile Cumhuriyet Döneminde de yazar, bilim adamı ve akademisyen yetişmeye devam etmiştir. Prof. Dr Süleyman Hayri Bolay, Prof. Dr Mehmet Naci Bolay, Osman Oktaç, Hulusi Bolay, Doç. Dr Mustafa Arıkan, Doç. Dr Deniz Oktaç bunlardan bazılarıdır.

Aileden Osmanlı Dönemin de yetişen müderrisleri Konya Âlimleri ve Velileri isimli çalışmam da hayatlarını yazdığım gibi aileden pek çoğunu da yakinen tanıma fırsatı buldum. Osman Oktaç tefsir, Avukat Hulusi Bolay da İslam tarihi hocamızdı. Mustafa Arıkan bey'le ansiklopedi çalışma-

ları sırasında tanıştık. Yine aileden Özcan Oktaç ile Akademik Sayfalar' da, "Konya'nın çınarları" başlığı altında uzun bir röportaj yayınlamıştım. Kızı Doç. Dr Deniz Hanım'ı da bu arada tanıdım. Rahmetli Mehmet Naci Bolay da Konya Postası'nda ben yayın yönetmeniyken gazeteye sık gelir giderdi. Onunla da o zamanlar tanışmıştım.

Hüzeyme Yeşim Koçak ve eşi Faruk Koçak'ta yakın dostlarımız arasındadır.

Bolay ailesi gibi Konya'nın ilmine irfanına hizmet etmiş köklü aileler unutulmasın diye düşünürüm. Zaman zaman anma toplantıları yapan Konya Yazarlar Birliği Şubesi, Konya Fikir, Sanat ve Kültür Adamları Birliği Derneği ile Konya Aydınlar Ocağının bu faaliyetlerini önemsiyor ve takdir ile karşılıyorum. Aksi halde vefa borcumuzu nasıl öderiz?

